

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ»**

**ΜΑΘΗΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ**

ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και ο Σχολικός Σύμβουλος
Οι απόψεις των εκπαιδευτικών**

*Ειρήνη Μουτζούρη – Μανούσου, Σχ. Σύμβουλος
Ιωάννης Δασκαλόπουλος, 1^ο Λύκειο Κορινθίας*

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ
ΚΑΡΑΘΑΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ**

**ΒΟΛΟΣ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2005-2006**

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Το άρθρο της κ. Ειρήνης Μουτζούρη – Μανούσου, Σχ. Σύμβουλος των Φυσικών Κορινθίας – Αργολίδας και του κ. Ιωάννη Δασκαλόπουλου, καθηγητή Μαθηματικών στο 1^ο Λύκειο Κορίνθου, προσπαθεί να αντλήσει πληροφορίες, μέσα από την ερευνητική εργασία, για τις στάσεις και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών πάνω στην αξιολόγηση από τον Σχ. Σύμβουλο.

Η αφορμή δόθηκε από το Νόμο με αριθμό 2986, άρθρο 5 (Φ.Ε.Κ. 24, τ.1, 13-2-2002) όπου ορίζει ότι η αξιολόγηση είναι περιοδική και αφορά όλους τους εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης με προτεραιότητα στις εξής κατηγορίες:

- α) των εκπαιδευτικών για μονιμοποίηση και υπηρεσιακή εξέλιξη
- β) των ενδιαφερομένων εκπαιδευτικών που πρόκειται να κριθούν για την κάλυψη θέσεων στελεχών της εκπαίδευσης
- γ) των στελεχών της εκπαίδευσης
- δ) των εκπαιδευτικών που επιθυμούν να αξιολογηθούν και
- ε) κάθε άλλη περίπτωση που ήθελε κριθεί αναγκαία.

και ότι ακόμη «ο εκπαιδευτικός αξιολογείται από το Διευθυντή της σχολικής μονάδας και από τον οικείο Σχ. Σύμβουλο» (άρθρο 5, παρ. 3 Β).

Οι ερευνητές στέκονται σκοπτικά απέναντι στο ρόλο του Σχ. Συμβούλου ο οποίος εμφανίστηκε σαν θεσμός το 1982, αντικαθιστώντας το θεσμό του επιθεωρητή, προσπαθώντας να γίνει εμπνευστής και εκφραστής του νέου οράματος για την εκπαίδευση. Μια εκπαίδευση που θα στηρίζεται σε δημοκρατικούς θεσμούς και θα έχει σαν μέλημα τη διαπαιδαγώγηση των μαθητών με σκοπό την κατασκευή μιας σύγχρονης και δημοκρατικής κοινωνίας.

Σύμφωνα πάντα με το αρχικό νομοθετικό πλαίσιο ο Σχ. Σύμβουλος έχει πέντε βασικές δραστηριότητες:

- α) Του επιμορφωτή των εκπαιδευτικών μέσα και έξω από τη σχολική τάξη.
- β) Του συντονιστή κάθε προσπάθειας ανάπτυξης δημιουργικών σχέσεων ανάμεσα στη σχολική ζωή, στο κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον.
- γ) Του προγραμματιστή/ οργανωτή του εκπαιδευτικού προγράμματος στην περιοχή ευθύνης του, ο οποίος παράλληλα τροφοδοτεί και την κεντρική υπηρεσία του ΥΠΕΠΘ με τις παρατηρήσεις του σχετικά με την πορεία υλοποίησης και το βαθμό επίτευξης των εκπαιδευτικών στόχων.
- δ) Τον αξιολογητή των εκπαιδευτικών της ειδικότητάς του και
- δ) Του συνεργάτη της Διοίκησης με στόχο τη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου.

Είκοσι χρόνια μετά από την καθιέρωση του θεσμού και την απουσία κάθε αξιολόγησης έρχεται ο Νόμος 2986 του 2002, ο οποίος αναφέρεται μεταξύ άλλων και στην αξιολόγηση χωρίς ωστόσο να τίθεται σε ισχύ διότι κατά κύριο λόγο υπάρχουν αντιδράσεις σχετικά με την αναγκαιότητα, τους στόχους και τις σκοπιμότητες της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών και ακόμη δεν έχουν οριστεί σαφή κριτήρια για την όλη διαδικασία.

Για να υπάρξει όμως αξιολόγηση του εκπαιδευτικού προσωπικού η οποία θα συμβάλλει στην αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος θα πρέπει να χρησιμοποιεί φορείς, κριτήρια και μεθοδολογία που είναι αποδεκτά από το μεγαλύτερο μέρος των εκπαιδευτικών.

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο τέθηκαν τα ερωτήματα:

α) Πως διαμορφώνονται οι απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με την ικανότητα του Σχ. Συμβούλου ως αξιολογητή σε συνδυασμό με την ειδικότητα, τα χρόνια υπηρεσίας και το φύλο τους;

β) Ποιες θεωρούν οι εκπαιδευτικοί ως απαραίτητες προϋποθέσεις για να είναι ο Σχ. Σύμβουλος ικανός/ κατάλληλος για να τους αξιολογήσει;

και γ) Ποιες είναι οι απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τη σημασία του Σχ. Συμβούλου και τον τρόπο επιλογής του;

Η έρευνα έλαβε χώρα σε όλα τα σχολεία της Κορινθίας και της Αργολίδας και απάντησαν στο ερωτηματολόγιο 542 εκπαιδευτικοί από τους 1332 της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης των ειδικοτήτων ΠΕ1 (Θεολόγοι), ΠΕ2 (Φιλολόγοι), ΠΕ3 (Μαθηματικοί), ΠΕ4 (Φυσικοί, Χημικοί, Βιολόγοι, Γεωλόγοι), ΠΕ5 (Γαλλικών), και ΠΕ6 (Αγγλικών).

Η κατανομή του δείγματος ήταν:

α) Με βάση το φύλο 227 άνδρες (41,9%) και 288 γυναίκες (53,1%).

β) Με βάση την ειδικότητα Θεολόγοι 38 (7%), Φιλολόγοι 192 (35,4%), Μαθηματικοί 106 (19,6%), Φυσικοί 118 (21,8%), Γαλλικών – Αγγλικών 69 (12,7%). Δεν απάντησαν 19 (3,5%).

γ) Με βάση τα χρόνια Υπηρεσία 1-5 έτη (95, 17,5%), 6-10 έτη (87, 16,1%), 11-20 (152, 28%), 21-30 (176, 32,5%), 31-35 (4, 0,7%). Δεν απάντησαν (28,52%).

δ) Με βάση την ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση: Καμία (210, 38,7%), ΣΕΛΜΕ (70, 12,9%), ΠΕΚ (202, 37,3%), ΣΕΛΕΤΕ (2, 0,4%), Πανεπιστημιακά Προγράμματα (32, 5,9%). Δεν απάντησαν (26, 4,8%).

ε) Με βάση το μεταπτυχιακό δίπλωμα: Χωρίς μεταπτυχιακό (518, 95,6%), Master (20, 3,7%), Διδακτορικό (4, 0,7%).

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν:

α) Σχετικά με την ικανότητα του Σχ. Συμβούλου να αξιολογεί σε διδακτικά – παιδαγωγικά θέματα απάντησαν: ΟΧΙ (8,9%), ΔΕ ΓΝΩΡΙΖΩ (3%), ΝΑΙ (24,5%), ΝΑΙ ΜΕ ΟΡΟΥΣ (31,2%), ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ (19,4%), ΑΛΛΟ (13,1%). Τα αποτελέσματα μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ένα 56% των εκπαιδευτικών θεωρεί ικανούς τους Σχ. Συμβούλους ως αξιολογητές έστω και αν θέτει όρους και ότι μόνο το 8,9% είναι αρνητικοί. Προβληματισμός πρέπει να υπάρξει γιατί ένα σημαντικό ποσοστό της εκπαιδευτικής κοινότητας 19,4% δεν απάντησε.

Αν τώρα εξετάσουμε την κατανομή με βάση την ειδικότητα θα διαπιστώσουμε ότι οι πιο θετικοί είναι οι Θεολόγοι (ΝΑΙ 42% & ΝΑΙ ΜΕ ΟΡΟΥΣ 32%) ακολουθούν οι Μαθηματικοί και σχεδόν ισοψηφούν οι Φιλολόγοι με τους καθηγητές ξένων γλωσσών ενώ από τους αρνητικούς παρουσιάζονται πρώτοι οι Μαθηματικοί (10%) και οι Φιλολόγοι (10%).

Στη συνέχεια στην κατανομή με βάση τα έτη Υπηρεσίας παρατηρούμε τα μεγαλύτερα ποσοστά θετικών (25%) και αρνητικών (25%) απαντήσεων να εμφανίζονται στην κατηγορία (31-35 έτη) δηλ. στους εκπαιδευτικούς με τα περισσότερα χρόνια υπηρεσία και ακόμη να εμφανίζεται ένα μεγάλο ποσοστό (50%) θετικών απαντήσεων με προϋποθέσεις που είτε αναγνωρίζουν τη σημασία της αξιολόγησης ή εκφράζουν την άποψή τους ανεπιφύλακτα διότι νοιώθουν πλέον ότι «δεν απειλούνται».

Πάντως τα χαμηλότερα ποσοστά αρνητικών απαντήσεων εμφανίζονται στους εκπαιδευτικούς με 6-10 έτη (4,6%) και με 1-5 (7,4%) και ότι στις κατηγορίες 11-20 έτη (24,3%) και 21-30 έτη (21%) καταγράφονται οι περισσότερες κενές απαντήσεις καθώς και οι περισσότερες θετικές (ΝΑΙ και ΝΑΙ ΜΕ ΟΡΟΥΣ) απαντήσεις 50% και 53,4% αντίστοιχα.

Όσον αφορά ο φύλο οι άνδρες είναι πιο θετικοί στην αξιολόγηση από το Σχ. Σύμβουλο σε σχέση με τις γυναίκες.

Στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα σχετικά με τις προϋποθέσεις που θέτουν για να είναι ικανός/ κατάλληλος για να τους αξιολογήσει έδειξε ότι θεωρούν το σεβασμό

απέναντι στον εκπαιδευτικό και τις ιδιαιτερότητες του περιβάλλοντός του (επαγγελματικού και προσωπικού) (21,9%), να έχει καλή επιστημονική και παιδαγωγική κατάρτιση (19,6%), να επιλέγεται με αξιοκρατικές διαδικασίες (15,4%) και να έχει τακτική επικοινωνία και συνεργασία με τον εκπαιδευτικό (14,2%).

Στο ερώτημα τώρα αν «η διαδικασία επιλογής Σχ. Συμβούλου εξασφαλίζει ικανά και αποτελεσματικά στελέχη για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση» οι εκπαιδευτικοί απαντούν: Αρκετά (34%), Πολύ (14%) και Πάρα Πολύ (7%). Εδώ πρέπει να τονίσουμε ότι ένα σημαντικό ποσοστό Λίγο και Καθόλου (18% & 11%) δεν φαίνεται να εμπιστεύεται τη σχετική διαδικασία ενώ ένα 16% δεν απάντησε.

Τέλος η έρευνα τροφοδότησε το θέμα με αρκετά στοιχεία για σχολιασμό, επεξεργασία και περαιτέρω διερεύνηση.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Έχοντας κατά νου ότι κάθε πτυχή της ανθρώπινης δραστηριότητας υπόκειται σε αξιολόγηση με σκοπό την διασφάλιση της μέγιστης ικανοποίησης ή της μέγιστης αποτελεσματικότητας και ποιότητας στην εκπαίδευση η λέξη αξιολόγηση δημιουργεί πανικό στους ανενημέρωτους, εξυπηρετεί συμφέροντα στους συνδικαλιστές μα πάνω απ' όλα δημιουργεί μια κοινωνική ομάδα, τους εκπαιδευτικούς, που λειτουργούν με δύο μέτρα και δύο σταθμά, π.χ. Σ' ένα εκπαιδευτικό σύστημα όπου δεν αξιολογείται ούτε ο δάσκαλος, ούτε ο καθηγητής, ούτε ο Υποδιευθυντής, ούτε ο Διευθυντής, ούτε ο Σχ. Σύμβουλος, ούτε ο Προϊστάμενος Γραφείου, ούτε ο Διευθυντής Εκπαίδευσης, ούτε ο Προϊστάμενος Επιστημονικής – Παιδαγωγικής Καθοδήγησης, ούτε ο Περιφερειακός Διευθυντής Εκπαίδευσης, ούτε τα βιβλία, ούτε τα Αναλυτικά Προγράμματα, ούτε το ίδιο το σύστημα επί σειρά ετών αξιολογούμε μόνο τους μαθητές, αδιαλείπτως, που στο κάτω κάτω είναι μικροί και τώρα αρχίζουν να μ α θ α ί ν ο υ ν και είναι πιθανόν να κάνουν λάθη γιατί απ' αυτά θα μάθουν (ή μαθαίνουν).

Στο άρθρο – έρευνα διαπιστώνουμε ότι υπάρχει μια σύγχυση ως προς το τι ερευνά. Έτσι λοιπόν ενώ στην Περίληψη κάνει λόγο για το αν «αποδέχονται το Σχ. Σύμβουλο ως αξιολογητή» στην ανάλυση της έρευνας καθώς και στις ερωτήσεις αυτής γίνεται λόγος για «ικανότητα του Σχ. Συμβούλου να αξιολογεί». Θεωρούμε ότι τελείως διαφορετικό να ερευνά κανείς την «αποδοχή» και τελείως διαφορετικό να ερευνά κανείς την «ικανότητα». Αν η σύγχυση αυτή πέρασε μέσα από την εισαγωγική επιστολή και τις κύριες ερωτήσεις στους εκπαιδευτικούς πιθανόν να μιλάμε και για λάθος δεδομένα που μας οδηγούν ασφαλώς σε λάθος συμπεράσματα.

Η έρευνα ξεκίνησε παίρνοντας σαν δεδομένο ότι ο Σχ. Σύμβουλος είναι ένας από τους αξιολογητές σύμφωνα με το Νόμο 2986 χωρίς βέβαια να θέσει το ερώτημα αν ο Σχ. Σύμβουλος πρέπει να είναι ένα από τα πρόσωπα που θα συμμετέχουν στη διαδικασία της αξιολόγησης. Πιστεύω πως είναι ένα καίριο ερώτημα γιατί ο ρόλος του Σχ. Συμβούλου είναι ότι ακριβώς εκφράζει και ο τίτλος του: **Συμβουλευτικός**. Είναι ο εκπαιδευτικός – επιστήμονας με ιδιαίτερες κλίσεις που στέκεται δίπλα στον νεοδιόριστο εκπαιδευτικό αλλά και στον ώριμο εκπαιδευτικό για να τον συμβουλευσει, να τον στηρίξει, να τον παροτρύνει και εν τέλει να του δείξει που υπερτερεί και που υστερεί με σκοπό να γίνει πιο:

α) Συστηματικός ώστε να είναι οργανωμένος να έχει στόχους και να είναι καλά προετοιμασμένος.

β) Φιλικός στους μαθητές ώστε να τους ενθαρρύνει, να τους επαινεί, να τους δείχνει συμπάθεια και να επιδεικνύει συμπάθεια μέσα και έξω από το σχολείο.

γ) Άνετος στην προφορική επικοινωνία για να επικοινωνεί με σαφήνεια και ακρίβεια μα πάνω απ' όλα να ακούει, να αποδέχεται, να ενθαρρύνει και να ρωτάει.

δ) Ενθουσιώδης ώστε να παρακινεί τους μαθητές να είναι δημιουργικοί κάνοντας χρήση της φαντασίας τους δείχνοντάς το εμπράκτως αποφεύγοντας ανιαρές εργασίες και χρησιμοποιώντας πληθώρα τεχνικών διδασκαλίας.

ε) Εξατομικευμένος ώστε να ικανοποιεί τις ατομικές ανάγκες των μαθητών του και στ) Εφευρετικός ώστε κάθε φορά να χρησιμοποιεί διαφορετική τεχνολογία για να κάνει δραματοποιήσεις, επιδείξεις, κ.λ.π.

θεωρώ λοιπόν αδιανόητο αυτός ο Σχ. Σύμβουλος που πιθανόν να αποτελεί και το μοναδικό σύμμαχο του εκπαιδευτικού μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα να αποτελέσει μέρος της αξιολογητικής επιτροπής. Ίσως έτσι αποτελέσει και τον Ψυχολόγο των εκπαιδευτικών όπου οι απογοητευμένοι θα ενθαρρύνονται και οι προσπαθούντες θα επαινούνται. Μ' αυτό τον τρόπο δεν αποποιούμαστε την αξιολόγηση αλλά προτείνουμε να γίνει από το Διευθυντή της Σχ. Μονάδας αφ' ενός και αφ' ετέρου από εξωτερικούς αξιολογητές.

Έτσι θα μπορέσω να δικαιολογήσω το 19,4% που «Δεν απάντησε», το 9% που είπε «ΟΧΙ», το 3% που είπε «Δεν γνωρίζω» και 13% «Άλλο» που αν τα αθροίσουμε παίρνουμε ένα σεβαστό ποσοστό 50,4% που είτε έχει αρνητική άποψη είτε δεν θέλει τη συμμετοχή του Σχ. Συμβούλου στη διαδικασία αξιολόγησης.

Ένα άλλο θέμα που τίθεται προς διερεύνηση είναι αν οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν τι είναι αξιολόγηση, από ποιον γίνεται, για ποιον γίνεται και για ποιο σκοπό. Η ανησυχία μας αυτή πηγάζει κυρίως από τα ποσοστά 19,4% «Δεν απαντώ» και 3% «Δε γνωρίζω» που δηλώνουν ότι ή είναι ελλιπής η πληροφόρησή τους, άρα δεν έχουν υπόψη ή είναι παντελώς αδιάφοροι καθώς και από το 9% «ΟΧΙ» οι οποίοι είτε πράγματι δεν θεωρούν ικανό το Σχ. Σύμβουλο να αξιολογεί είτε ακολουθούν πρακτικές άρνησης κάθε είδους αξιολόγησης παρασυρόμενοι από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις.

Όσον αφορά την κατανομή των απαντήσεων με βάση τα έτη υπηρεσίας διαπιστώνουμε ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά θετικών (25%) και αρνητικών (25%) απαντήσεων παρατηρούνται στην κατηγορία (31-35 έτη) εκφράζοντας έτσι είτε τη δυσαρέσκειά τους προς κάθε αξιολόγηση έχοντας κατά νου τον θεσμό του επιθεωρητή που τον βίωσαν, είτε την ανάγκη ύπαρξης αξιολόγησης μιας και έχουν στο νου τους την ύπαρξη ενός αποτελεσματικού σχολείου και όχι ότι εκφράζουν ανεπιφύλακτα τη γνώμη τους διότι νιώθουν πλέον ότι δεν «απειλούνται».

Ένα ακόμη στοιχείο που πρέπει να μας προβληματίσει είναι ότι οι περισσότερες κενές απαντήσεις εμφανίστηκαν στις κατηγορίες 11-20, (24,3%) και 21-30 (21%) δείχνοντας έτσι ότι οι εκπαιδευτικοί που βρίσκονται πλέον στις πιο παραγωγικές ηλικίες απαξιούν να απαντήσουν ή γνωρίζουν ελάχιστα για το ρόλο της αξιολόγησης στη παραγωγή του εκπαιδευτικού έργου. Όροι όπως «Διαμορφωτική αξιολόγησης», «Τελική αξιολόγηση», «Πηγές αξιολόγησης» πιθανόν να είναι άγνωστοι, όταν οι συνδικαλιστικές οργανώσεις λένε «ΟΧΙ ΣΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ» αποκλείοντας αυτή από την εκπαιδευτική διαδικασία.

Στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα για το ποιες θεωρούν οι εκπαιδευτικοί ως απαραίτητες προϋποθέσεις για να είναι ο Σχ. Σύμβουλος ικανός/κατάλληλος για να τους αξιολογήσει διαπιστώνουμε ότι ένα ποσοστό (21,9%) των εκπαιδευτικών ζητά σεβασμό στον εκπαιδευτικό και στις ιδιαιτερότητες του περιβάλλοντός του δηλώνοντας μ' αυτό τον τρόπο ότι ζητούν έναν "ανθρώπινο" Σύμβουλο. Αυτό βέβαια θέτει έναν προβληματισμό: Γιατί άραγε να ζητούν σεβασμό από το Σχ. Σύμβουλο τη στιγμή που ο θεσμός αφ' ενός δεν αξιολογεί, για να έχουμε προστριβές, αφ' ετέρου σαν θεσμός υπολειπόμενος; Ίσως η απάντηση να κρύβεται στην έλλειψη εμπιστοσύνης στο πρόσωπο του Σχ. Συμβούλου γιατί ένα ποσοστό (25%) των εκπαιδευτικών θέτουν θέμα παιδαγωγικής κατάρτισης και διαφάνειας στη διαδικασία επιλογής αυτών ορμώμενοι από την προώθηση, πιθανόν, εκπαιδευτικών με πλάγια μέσα. Η ανησυχία αυτή καταγράφεται και στο ερώτημα: "Θεωρείται ότι η διαδικασία

επιλογής Σχολικών Συμβούλων εξασφαλίζει ικανά και αποτελεσματικά στελέχη για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση;'' όπου το (29%) των εκπαιδευτικών δεν εμπιστεύεται τη σχετική διαδικασία . Τέλος προβληματισμό προκαλεί το (16%) των εκπαιδευτικών που δεν απάντησαν θεωρώντας ότι είτε δεν έχουν άποψη είτε δε γνωρίζουν τη διαδικασία.